

نقش و اهمیت بیمه دامداریهای سنتی در افزایش سرمایه گذاری و استمرار تولید

محمد مهدی معینی ، محمد رضا سنجابی ، بهاءالدین نجفی، شعبانعلی فمی*

چکیده

یکی از مخاطر آمیزترین فعالیتهای کشاورزی، زیر بخش دامداری است و بسیاری از عوامل غیر قابل کنترل مانند عوامل جوی و بیماریها بر این فعالیت اقتصادی اثر منفی دارند. همچنین مخاطراتی مانند تغییرات قیمت و بی ثباتی عوامل تولید نیز این امر را در تشدید می کند. نقش بیمه دامها به عنوان ابزاری برای کاهش اینگونه مخاطرات و ریسک های موجود و همچنین افزایش انگیزه سرمایه گذاری در بخش بسیار حائز اهمیت است. در سالهای اخیر در خصوص بیمه گاوهای بومی و دورگ نیز اقداماتی صورت پذیرفته است و هم اکنون بیش از 87000 راس گاو دورگ و بومی تحت پوشش صندوق بیمه کشاورزی قرار دارند. در این مطالعه، ابتدا پرسشنامه هایی جامع و کامل شامل وضعیت فعلی گاو داریها و نقش بیمه در ارتقاء کمی و کیفی تولید و مسائل و مشکلات موجود و جمع آوری نظرات و دیدگاههای بیمه گذاران در بهبود عملکرد بیمه تهیه گردید.

پرسشنامه ها در دو بخش شامل پرسشنامه های واحد های گاو داری تحت پوشش بیمه و واحد های بیمه نشده تهیه گردید که علاوه بر وضعیت عمومی گاو داریها ، تغذیه ، ترکیب گله و تاسیسات، یک بخش عمده از پرسشها شامل مدیریت و وضعیت بهداشت درمان و تولید مثل گاوها نیز طراحی گردید. با توجه به گستردگی مناطق و استاندارد نمونه گیری تصادفی در تعداد 500 گاو داری دارای گاو بومی و آمیخته بالای 5 راس از استانهای خراسان، اصفهان و اردبیل تکمیل گردید.

نتایج استخراج شده از پرسشنامه ها و اطلاعات جمع آوری شده بیانگر نقش موثر بیمه در کاهش ریسک و مخاطرات مختلف و افزایش اطمینان میباشد. مخاطرات و عوامل ریسک پذیر در مناطق مختلف کشور با توجه به عوامل اقلیمی و اجتماعی ، فاصله از مراکز خدماتی و سطح سواد، نحوه مدیریت ، متفاوت بوده است ، اگر چه با توجه به اختلاف فرهنگی ، اجتماعی و ... در نقاط مختلف کشور نگرش دامداران بر صنعت بیمه متفاوت است ، اما در جمع مهمترین دغدغه های موجود در امر بیمه گذاری و توسعه آن در کشور پایین بودن عدم آگاهی و اطلاع رسانی ، میزان غرامت و عدم پرداخت بموقع - عدم تفاوت تعرفه های بیمه و پوشش ندادن تمام مخاطرات برای سنین مختلف دامها عنوان شده است.

مقدمه

کشاورزی و دامپروری از مخاطره آمیزترین فعالیتهای اقتصادی و سرمایه گذاری ریسکی میباشند و بسیاری از عوامل غیر قابل کنترل محیطی آفات و بیماریها بر این فعالیت اقتصادی اثر منفی دارند. به علت عدم توانایی در کنترل شرایط آب و هوایی حوادث غیر مترقبه طبیعی شرایط و نوسانات بازار قوانین حاکم بر جامعه و کشاورزان معمولا با ریسک بالا و نگرانی روبرو میباشند. مهمترین علت بر ریسکی بودن فعالیتهای کشاورزی طبیعت شرایط تولید در این بخش است. با توجه به این شرایط روشهای کاهش ریسک ناشی از نوسانات عملکرد محصولات کشاورزی و دامی همواره مورد توجه تولید کنندگان اقتصاد دانان و سیاست گذاران بوده است. از این روست که نقش بیمه دامها به عنوان ابزاری برای کاهش اینگونه مخاطرات و ریسکهای موجود و همچنین افزایش انگیزه سرمایه گذاران در بخش بسیار اهمیت دارد. فراهم سازی زمینه های لازم در حفظ و افزایش سرمایه گذاری در دامپروری اهمیت

*بترتیب اعضاء هیات علمی دانشگاه رازی، سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی، دانشگاه شیراز و دانشگاه تهران

ویژه ای در امر تولید ایفا مینماید و بیمه دام از مهمترین ساز و کارها و ابزارهای حمایتی مهم جهت تامین امنیت سرمایه گذاری از طریق کاهش ریسک و افزایش اطمینان خاطر است که ثبات در آمد زایی و سود آوری بهینه با اطلاع رسانی ترویج و اشاعه فرهنگ بیمه در بین بهره برداران را بدنبال دارد. از 40 نوع حوادث طبیعی ثبت شده در جهان حدود 31 نوع آن در ایران رخ میدهد. کشور ایران جزء 10 کشور حادثه خیز اول دنیا محسوب میشود و تولیدات کشاورزی و کشاورزان ایران بشدت تحت تاثیر سوانح طبیعی است.

بیمه کشاورزی به شکل های مختلف در کشور های جهان در حال اجراست. تفاوت عمده در برنامه های بیمه در این کشور ها در پوشش بیمه یعنی محصولاتی که زیر پوشش قرار می گیرد، نوع خطر و تعداد خطراتی است که پوشش داده می شود، همچنین اجباری بودن و نبودن خرید بیمه، نوع بیمه از لحاظ پوشش شامل بیمه عملکرد یا بیمه درآمد، بیمه انفرادی و یا بیمه منطقه ای، و یا دولتی بودن و یا خصوصی بودن بیمه گر است. از لحاظ سابقه و جود بیمه نیز تفاوت های زیادی در بین کشور ها دیده می شود و سیر تحول بیمه نیز در کشور های مختلف یکسان نیست.

هم اکنون در برنامه های بلند مدت توسعه بیمه در دنیا بیمه کشاورزی از بیمه تک خطر به بیمه چند خطر و از بیمه تولید عملکرد به بیمه درآمدی و از بیمه بر مبنای عملکرد فردی، به بیمه بر مبنای عملکرد منطقه در حال انتقال و پیشرفت و توسعه است.

در بسیاری از کشور ها دولت به عنوان بیمه اتکایی برای بیمه گران کشاورزی عمل می کند. البته تعداد اندکی بیمه گر خصوصی نیز در شرایط خاص کار بیمه اتکایی را انجام می دهند. بیمه های کشاورزی که با مشکلات کمتری از لحاظ مخاطرات اخلاقی و انتخاب نامناسب و از لحاظ عملکرد مالی روبرویند، انهایی هستند که از اطلاعات کاملتر و طولانی تر در رابطه با وضعیت آب و هوایی، عملکرد، الگوی کشت مناطق زیر پوشش و فعالیت های تولیدی بیمه گذاران زیر پوشش برخوردارند.

در ایران اندیشه تشکیل یک نهاد مالی حامی کشاورزان و دامداران که در اثر حوادث و سوانح پیش بینی نشده دچار آسیب و خسارات هنگفتی میشوند از سال 1353 مطرح بوده است اما پس از تاسیس صندوق بیمه محصولات کشاورزی در سال 1362 فعالیت اجرایی در بانک کشاورزی آغاز شد. تصویب اساسنامه صندوق بیمه در این تاریخ سرآغاز تفکری نوین برای جبران زیانهای متوالی بازسازی توان مالی و افزایش اتکاء به نفس کشاورزان و ایجاد انگیزه برای افزایش سرمایه گذاری و بهره وری از طریق ابزار بیمه شد. توسعه کمی و کیفی بیمه محصولات کشاورزی در دودهه اخیر از تنوع موضوعات بیمه ای تنوع تعرفه ها و همچنین افزایش رغبت بهره برداران از خدمات بیمه قابل توجه است. اکنون پس از گذشت 20 سال بیش از 55 نوع از محصولات زراعی و باغی دام و طیور و آبیان تحت پوشش بیمه قرار گرفته اند. در خصوص بیمه گاوهای بومی و دورگ در گاوداریهای سنتی نیز اقداماتی صورت گرفته است. بیش از 87 هزار راس گاو تحت پوشش بیمه می باشند

صندوق بیمه محصولات کشاورزی از نظر مالی مستقل است این صندوق موظف به پوشش طرح بیمه ای محصولات کشاورزی، دامپروری، طیور، زنبور عسل، ماهی، کرم ابریشم، جنگل و مراتع، باغها و سایر محصولات است که توسط صندوق مشخص می شوند و باید قوانین و دستورالعملهای خاص آنها را استخراج و اجراء کند. اولین ارزیابی بیمه کشاورزی ایران برای دوره (1363-1378) توسط نجفی و پوراحمد برآزجانی (1380) انجام گرفته است. در این پژوهش پیشنهاداتی برای افزایش کارایی بیمه و عملکرد بیمه محصولات کشاورزی ارائه شده است. نیکویی و ترکمانی (1381) در پژوهشی در رابطه با گندم و چغندر شیوه فردی اختیاری و بیمه اجباری را مورد بررسی قرار داده اند.

مطالعات اولیه در خصوص بررسی ضرورت تحت پوشش بیمه قرار دادن دامها در سال 1372 در خصوص دامهای استرانی و مهم از جمله گاوهای شیری مستقر در واحدهای صنعتی آغاز شد. این مرحله بصورت مطالعاتی و صرفاً در واحدهای گاوداری استان تهران آغاز شد اما با توجه به برگزاری جلسات مهم کارشناسی با تولیدکنندگان و انجام توجیها ت کافی بیمه گاوداریهای صنعتی و سنتی به سراسر کشور گسترش پیدا کرد.

هدف از انجام این طرح پژوهشی مطالعه و بررسی وضعیت موجود گاوداریهای سنتی بهداشتی در کشور و ارزیابی کمی و کیفی صنعت بیمه در این بخش تولیدی است و اهداف کلی این تحقیق بررسی نگرش گاوداران سنتی نسبت به نقش بیمه در کاهش ریسک و اطمینان سرمایه گذاری بود و اهداف اختصاصی تحقیق نیز عبارت است از:

- بررسی مسایل و مشکلات اجرایی بیمه گذاری در مناطق مختلف کشور
- شناخت ویژگیهای فردی و حرفه ای گاوداران و تعیین تفاوتهای میزان نگرش آنان بر اساس ویژگیهای متمایز فنی و حرفه ای
- اخذ نظرات مثبت و منفی گاوداران سنتی نسبت به عملکرد صندوق بیمه
- بیان اولویتهای خطر با توجه به مناطق مختلف و لزوم تجدید نظر در نرخ بیمه و روشهاست مختلف بیمه گذاری
- تجزیه و تحلیل اطلاعات و استفاده از نظرات بیمه گذاران. کارشناسان با تجربه بیمه در تبیین
- موضوع و میزان موفقیت بیمه در پاسخگویی به نیازهای تولیدکنندگان

مواد و روشها

صنعت بیمه در کشورهای پیشرفته سابقه چندین ساله دارد و تحقیقات متعددی در زمینه الگو سازی بهبود وضعیت استاندارد ها صورت گرفته است و سازمانهای دولتی و شرکتهای خصوصی در مورد بیمه کشاورزی فعالیت مینمایند. سابقه انجام طرح بیمه در داخل کشور به طور عملی مربوط به صندوق بیمه و بانک کشاورزی است. مطالعات و گزارشات متعددی در خصوص وضعیت بیمه محصولات کشاورزی

وجود دارد همچنین توسط واحد تحقیقات صندوق مطالعات موردی در زمینه الگو سازی بهبود وضعیت و راههای توسعه صنعت بیمه در کشور انجام گرفته است. سنجابی و همکاران 1383 وضعیت بیمه گاوداریهای سنتی بهداشتی استان کرمانشاه را تحت عنوان نقش بیمه در استمرار فعالیت واحدهای معیشتی مورد بررسی قرار دادند

این تحقیق به منظور بررسی وضعیت بیمه در گاوداریهای سنتی بهداشتی و به روش اسنادی پیمایشی انجام شد. جامعه آماری این پژوهش که بطور کاملا تصادفی انتخاب شده اند تعدادی از گاوداریهای تحت پوشش بیمه همچنین تعدادی از گاوداریهای بیمه نشده بودند که با توجه به گستردگی پوشش بیمه تراکم گاوداریها - وضعیت اقلیمی و گستردگی مناطق بر طبق استانداردهای نمونه گیری تصادفی 450-500 گاوداری از سراسر کشور و بویژه از استانهایی که تراکم واحد های گاوداری تحت پوشش بیمه در آنها بیش از سایر نقاط کشور بود از غرب شرق و مرکز کشور انتخاب شدند که در جدول 1 آورده شده است.

جدول 1 تعداد گاوداریهای مورد مطالعه (بیمه شده - بیمه نشده)

استانها	بیمه شده	بیمه نشده
استان خراسان	202	85
استان اصفهان	100	40
استان اردبیل	76	40

همانگونه که ملاحظه میگردد حدود 540 واحد از گاوداریهای سنتی بهداشتی به روش نمونه گیری کاملا تصادفی بعنوان نمونه های آماری این تحقیق انتخاب شدند (حجم نمونه ها بر اساس جدول مطالعات کرجسی و مورگان تعیین گردید). از متغیرهای وابسته این تحقیق نگرش و سطح آگاهی گاوداران نسبت به وضعیت بیمه و نقش آن در افزایش سرمایه گذاری و اطمینان خاطر دامداران بود و متغیرهای مستقل

تحقیق سن - تجربه وسابق - سطح سواد - مدیریت - وضعیت تولید - سود آوری- بهداشت تلفات و بیماریها بودند پرسشنامه هایی جامع وکامل شامل وضعیت فعلی گاوداریها و نقش بیمه در ارتقاء کمی وکیفی تولید ومسائل و مشکلات موجود و جمع آوری نظرات و دیدگاههای بیمه گذاران در بهبود عملکرد بیمه با توجه به تجربیات قبلی مجری و همکاران طرح و بررسی منابع دیگر تهیه گردید.

پرسشنامه ها در دو بخش شامل پرسشنامه های واحد های گاو داری تحت پوشش بیمه و واحد های بیمه نشده تهیه گردید که علاوه بر وضعیت عمومی گاوداریها ، تغذیه ، ترکیب گله وتاسیسات، یک بخش عمده از پرسشها شامل مدیریت و وضعیت بهداشت ودرمان وتولید مثل گاوها نیز طراحی گردید.سپس با اعزام

دانشجویان و کارشناسان و برخی دامپزشکان همکار در طرح به مناطق مورد نظر در استانهای مورد نظر پرسشنامه ها تکمیل شد.

جهت تهیه پرسشنامه ها از سولات چند گزینه ای و تعدادی هم تشریحی استفاده شد. جهت تعیین روایی پرسشنامه ها از روایی محتوایی -سازه ای و ظاهری استفاده شد. روایی محتوایی پرسشنامه ها از طریق مشاوره و تشکیل جلساتی با کارشناسان و همکاران فنی طرح و پس از چند مرحله اصلاح و بازنگری بدست آمد. با توجه به اینکه پرسشهای تشکیل دهنده پرسشنامه ها چهار جوابی بودند پاسخها در دامنه بین صفر (کاملاً مخالف) و 4 (کاملاً مخالف) قرار گرفتند. گزارش حاضر تلفیقی از گزارشات استانی بوده که نتایج بررسی آن در کل کشور قابل ارایه میباشد. اطلاعات جمع آوری شده از طریق پیمایشی طبقه بندی و با استفاده از برنامه کامپیوتری استخراج گردیدند و مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفتند.

نتایج و بحث

اولویت بندی خطرات و مهمترین علل تلفات در گاوداری ها :

نتایج حاصل از پرسش نامه ها در خصوص مهمترین عوامل خطر آفرین و آسیب پذیر در جدول 2 آورده شده است. همانگونه که مشاهده می شود بیماریها با حدود 33-40 درصد بیشترین درصد ریسک را به خود اختصاص داده اند و پس از آن خشکسالی بوده است. در استان خراسان حدود 72 درصد از دامداران به این سوال پاسخ داده اند که 33 درصد بیماریها را مهمترین عامل عنوان نموده اند. در استان اصفهان نیز 28 درصد افراد بیماریها و پس از آن خطرات خشکسالی و آتش سوزی را مهمترین عوامل خطر عنوان نموده اند.

جدول 2 مهمترین عوامل خطر در گاوداریها

استانها	: استان خراسان	استان اصفهان	استان اردبیل
پارامترها			
بیماریها	33	28	38
زلزله	6/6	-	6/3
تصادفات جاده ای	7/4	7	16/3
آتش سوزی	6/6	27	5

سیل	6/3	7	6/3
سرماي بیش از حد	11/9	20	7/5
خشکسالي	28/2	11	20

وضعیت بهداشتی و درمانی گاوداری ها و مراجعات به دامپزشک

در تقسیم بندی کلی عوامل خطر در بیمه گاوداری ها دو گروه بیماری ها و حوادث طبیعی قابل توجه می باشد. بیماری ها نیز به زیر گروه های مختلفی تقسیم می شوند که به ترتیب بیماری های عفونی (واگیردار) و غیر واگیر و تولید مثلی و متابولیکی از اهمیت بیشتری برخوردارند.

جدول 3 مراجعات به دامپزشک و تکنسین بخشهای دولتی و خصوصی در استان خراسان (درصد)

دفعات مراجعه	دامپزشک بخش دولتی	تکنسین دولتی	دامپزشک خصوصی	تکنسین خصوصی	افراد با تجربه
یک تا سه بار	11/5	5/5	25/2	1	5/5
3 تا هفت "	0/5	0	3/5	0	1/5
ده به بالا	14/4	0/5	37/2	2/5	8/9
فراوانی (پاسخ داده)	26	6	65/8	3/5	16

در استان خراسان (جدول 3) بیشترین مراجعات به دامپزشک بخش خصوصی و دولتی و با بیش از 7 بار در سال بوده است که میزان آن به ترتیب 37/2 ، 25/2 و 14/4 درصد بوده است. میزان مراجعه به افراد با تجربه و تکنسین بخش خصوصی و دولتی به مراتب کمتر بوده است.

در استان اصفهان (جدول 4) میزان مراجعه به دامپزشک بخش دولتی جهت درمان گاوها 12 درصد و بطور متوسط 3 بار در سال بوده است. 66 درصد از پاسخگویان نیز اظهار داشته اند که به بخش خصوصی مراجعه کرده اند. میزان مراجعه به تکنسین بخش خصوصی 28 درصد می باشد که نسبت به سایر موارد بیشتر است.

در استان اردبیل (جدول 5) 12/7 درصد از این دامداران کمتر از 3 بار در سال به دامپزشک بخش دولتی مراجعه کرده اند. 70/4 درصد از دامداران نیز در سال به دامپزشک بخش خصوصی مراجعه نموده اند. میزان مراجعه به تکنسین بخش خصوصی به مراتب بیش از بخش دولتی و 46/4 درصد بوده

است. با توجه به نتایج به دست آمده از سه استان میزان مراجعه به بخش خصوصی به مراتب بیش از بخش دولتی بوده است.

Archive of SID

جدول 4 مراجعات به دامپزشك و تكنسين بخشهاي دولتي و خصوصي (درصد) در استان اصفهان

دفعات مراجعه	دامپزشك بخش دولتي	تكنسين دولتي	دامپزشك خصوصي	تكنسين خصوصي	افراد با تجربه
2- 1 بار در سال	5	2	13	14	-
3- 5 "	7	3	10	8	1
8- 15 "	7	4	-	6	2
فراواني	19	9	23	28	3

نوسانات درآمد از جمله مشکلات عمده تولید کنندگان کشورمان چه در زمینه فعالیت های صنعتی و چه در زمینه فعالیت های کشاورزی و دامپروری می باشد. حدود 40 درصد از بیمه شدگان عنوان نموده اند که میزان نوسانات در حد متوسط بوده است و بیش از 55% میزان نوسانات را زیاد و خیلی زیاد عنوان نموده اند و علل آن را نوسانات قیمت علوفه و نهاد های تولید همچنین ناشی از قیمت محصولات تولیدی می دانند. در خصوص اثر نوسانات بازار شیر بر میزان درآمد از 63 درصد پاسخ دهندگان به این سوال حدود 23 درصد از دامداران اثر آنرا کم و 27/5 درصد زیاد و 14 درصد خیلی زیاد عنوان نموده اند و 57 درصد از دامداران نیز نوسانات قیمت گوشت بر درآمد موثر و 18 درصد خیلی زیاد ابریز نموده اند. اگر چه انتظار می رود با افزایش نوسانات درآمدی میزان تمایل افراد به پذیرش بیمه نیز افزایش یابد اما بیش از نیمی از بیمه شدگان معتقدند سطح درآمد آنها دارای نوسان زیادی می باشد و ریسک فروش محصولات تولیدی بسیار بالاست.

جدول 5 مراجعات به دامپزشك و تكنسين بخشهاي دولتي و خصوصي در استان اردبیل (درصد)

دفعات مراجعه	دامپزشك بخش دولتي	تكنسين دولتي	دامپزشك خصوصي	تكنسين خصوصي	افراد با تجربه
1 بار در سال	1/4	1/4	11/1	11/3	1/4
2 بار "	11/3	0	7	26/9	0
4 بار بیشتر	4/2	0	3	8/2	1/4
فراواني	16/9	1/4	21/1	46/4	2/8

تأثير و نقش بیمه در استمرار تولید

نقش و اهمیت بیمه در استمرار و افزایش تولید غیر قابل انکار می باشد. در جدول 6 پاسخ دامداران به این سوال بیانگر نظرات مثبت دامداران به نقش مثبت بیمه در استمرار و افزایش سرمایه گذاری و افزایش تعداد دامها و در نتیجه افزایش تولید است.

جدول 6 تاثیر مثبت بیمه در استمرار تولید ، سرمایه گذاری و افزایش تعداد دام (درصد)

نظرات دامداران	خراسان	اصفهان	اردبیل
نقش و تاثیر بیمه در استمرار و افزایش تولید	67/7	61	60/6
نقش و تاثیر بیمه در افزایش تعداد دام	47/8	58	27/5
نقش و تاثیر بیمه در افزایش آگاهی و مدیریت	52/7	49	22/5
نقش و تاثیر بیمه در افزایش سطح تولید	53/2	51	36/6

با توجه به لزوم تعیین شرایطی مانند داشتن رکورد و ثبت مشخصات ، انجام واکسیناسیون ، مراقبتهای بهداشتی بویزه وضعیت بهداشتی جایگاه نگهداری دامها ، استفاده از خدمات بیمه ای منجر به بهبود مدیریت دامداران و در نتیجه افزایش تولید و درآمد برای بهره برداران میگردد. اگر چه در برخی زمینه ها مثل واکسیناسیون و مشکلات تولید مثل و حذف دامهای نازا موثر واقع نشده است .

تعیین شرایطی مانند داشتن شناسنامه دام و انجام واکسیناسیون دامها برای استفاده از خدمات بیمه ای منجر به بهبود مدیریت دامداران می شود که در استان خراسان نسبت به سایر استانها موثر تر بوده است همچنین نظرات دامداران در خصوص چگونگی دسته بندی دامهای تحت پوشش بیمه در جدول 7 مورد بررسی قرار گرفته است. با توجه به نظرات بیمه شدگان در سه استان دسته بندی دامها باید بر اساس ارزش گاوها صورت گیرد که در هر سه استان بر روی این مورد توافق وجود داشته است. پاسخ دهندگان پس از ارزش گاو ، سن و میزان تولید را در دسته بندیها مهم و موثر عنوان نموده اند .

جدول 7 نحوه دسته بندی دامهای تحت پوشش بیمه

نحوه دسته بندی	خراسان		اصفهان		اردبیل	
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
بر اساس ارزش گاو	40/6	97	45/8	55	44	71
بر اساس سن و تولید	32/2	77	20	24	10	16/1
افزایش دسته بندیها	18/8	45	20	24	8	12/9
کاهش دسته بندیها	8/4	20	14/2	17	0	0
جمع	100	239	100	120	62	100

نظرات دامداران در خصوص مهمترین دلایل بیمه نمودن گاوها ایشان در کاهش خسارت و ایجاد اطمینان خاطر در جدول ۸ آورده شده است. با توجه به نتایج حاصله مهمترین عامل در بیمه نمودن گاوها در سه استان خراسان، اصفهان و اردبیل کاهش خسارت تهدید کننده بوده است و بعد از آن اطمینان خاطر و آگاهی و اطلاعات از نقش بیمه از مهمترین عوامل می باشد.

جدول ۸ مهمترین دلایل بیمه نمودن گاوها (درصد)

دلایل بیمه	استان خراسان			استان اصفهان			استان اردبیل			
	بی کم	متوسط زیاد		بی کم	متوسط زیاد		بی کم	متوسط زیاد		
آگاهی از نقش بیمه اطمینان خاطر دریافت وام	3	5/5	61/5	6	9	17	1/4	3/18	5/22	1/52
پیروی از دیگران	1/6	4/9	71/7	5	1	19	0	0	6/29	69
خطرات تهدید کننده	29	23	24/4	15	1	22	25/4	7/43	3/18	3/11
	30	41	9	36	2	18	43/7	9/23	1/14	3/11
	1/1	1	87	2/2	0	9/2	0	5/6	9/16	1/76

میزان رضایت بیمه شدگان از وضعیت بیمه گذاری در جدول ۹ آورده شده است. در استان خراسان و اصفهان بیشترین رضایت مندی از وضعیت بیمه گذاری مربوط به نحوه برخورد کارشناسان می باشد. بیشترین نارضایتی در استان خراسان، اردبیل در خصوص هزینه ها و حق بیمه با ۴۱ درصد بوده است در حالیکه در استان اصفهان سرعت عمل در قرارداد با ۲۷ درصد بیشترین نارضایتی را داشته است. در استان اردبیل بیشترین رضایت مندی در سرعت عمل در قرارداد با ۷۵/۵ درصد بوده است که با استان اصفهان در تضاد می باشد. بیشترین نارضایتی از وضعیت بیمه گذاری در استان اردبیل در ارتباط با نحوه عقد قرارداد و هزینه ها و حق بیمه می باشد.

جدول 9 رضایت بیمه شدگان از وضعیت بیمه گذاری (درصد)

استانها / پارامترها (درصد)	استان خراسان			استان اصفهان			استان اردبیل		
	بی کم	متوسط زیاد	بی کم	متوسط زیاد	بی کم	متوسط زیاد	بی کم	متوسط زیاد	
نحوه عقد قرار داد	0	21	30	49	3	11	72	23	57
نحوه برخورد کارشناسان	0	2	25	72	1	2	80	16	74
سرعت عمل در عقد قرار داد	0	3/2	29	68	1	27	44	27	75
هزینه ها و حق بیمه	1/2	18	39	41	1	12	29	54	40

نظرات دامداران در خصوص وضعیت بیمه :

مهمترین دلایل بیمه نمودن و علت عدم تمایل برخی از واحد ها به بیمه :
عدم آشنایی به مزایا و امتیازات بیمه به عنوان مهمترین دلیل بیمه نشدگان ذکر شده است. به این ترتیب که بیش از 61 بیمه شدگان ان را عامل اصلی عدم استقبال دانسته اند. بر حسب درصد فراوانی اهمیت این عامل بیشتر از سایر دلایل است بنابر عقیده این گروه بروکرسی حاکم بر بازار بیمه، عدم انجام تعهدات از سوی صندوق بیمه و عدم وجود سود در خدمات بیمه از دیگر دلایل مهم در پذیرش بیمه از سوی بیمه نشدگان است. تاکید درصد کمتری از بهره برداران استان خراسان به تاثیر گذاری اطلاع رسانی پیرامون بیمه بر پذیرش بیمه از سوی بیمه نشدگان در مقایسه با سایر استان ها میثوان دال بر مطلوب بودن سطح خدمات ترویجی در استان خراسان نسبت به دیگر استان ها تلقی نمود. از دیگر نکات حائز اهمیت در پاسخ های ارائه شده استان ها تاکید درصد بالایی از بهره برداران بیمه شده در این استانها بر نداشتن اعتبار اولیه جهت عقد قرارداد از سوی بیمه نشدگان عنوان شده است.

با اینکه در حال حاضر میزان غرامت پرداختی صندوق بیمه بیش از حق دریافتی می باشد در استان خراسان 78 درصد از بهره برداران کم بودن میزان غرامت پرداختی را عمده ترین مسئله بیمه دانسته و پس از آن پایین بودن سرعت غرامت پرداختی را عنوان نموده اند.

در استان اصفهان بیشترین نارضایتی نیز مربوط به میزان غرامت پرداختی با بیش از 44 درصد بوده است و پس از آن سرعت پرداخت بیمه با 22 درصد بیشترین نارضایتی را داشته است. با توجه به نتایج به دست آمده از دو استان بین استان خراسان و اصفهان تفاوت بارزی در پارامترهای ذکر شده بالا وجود ندارد. همچنین بیشترین میزان رضایت مندی در استان خراسان مربوط به دقت عمل کارشناسان در تعیین

خسارت بوده است و پس از آن نحوه برخورد کارشناسان در تعیین خسارت بیشترین رضایت را در بین بیمه شدگان داشته است.

در استان اصفهان بیشترین رضایت مندی مربوط به نحوه برخورد کارشناسان و پس از آن سرعت بازدید کارشناسان می باشد. در میزان رضایت مندی در نحوه برخورد کارشناسان در تعیین خسارت بین استان خراسان و استان اصفهان تفاوت بارزی وجود ندارد.

بیشترین نارضایتی با 43/7 درصد مربوط دقت عمل کارشناسان در تعیین خسارت بوده است و پس از آن میزان غرامت پرداختی با 23/9 درصد کمترین نارضایتی را در بین بیمه شدگان استان اردبیل داشته است. بیشترین میزان رضایت مندی در این استان سرعت پرداخت غرامت با 76/1 درصد بوده است و پس از آن نحوه برخورد کارشناسان در تعیین خسارت با 69 درصد می باشد.

با توجه به نتایج به دست آمده از استانهای خراسان و اصفهان در مقایسه با استان اردبیل تفاوت بارزی در میزان سرعت پرداختی وجود دارد به طوریکه استانهای خراسان و اصفهان بیشترین نارضا یتی و استان اردبیل بیشترین رضایت مندی را داشته اند (جدول 10).

جدول 10 میزان رضایت از نحوه پرداخت غرامت به بیمه شدگان

پارامترها	استان خراسان			استان اصفهان			استان اردبیل		
	بی تاثیر	متوسط	زیاد	بی کم	متوسط	زیاد	بی کم	متوسط	زیاد
سرعت بازدید	2/7	16	34	47	7/0	7	19	42	52/1
نحوه برخورد کارشناسان	6	10	25	59	4/6	10	17	46	69
دقت عمل کارشناسان	0	3/3	29	68	6	7	10	40	11/3
مقدار غرامت پرداختی	19	53	14	15	1/3	44	8	16	11/3
سرعت پرداخت غرامت	4	31	46	20	5/2	29	38	27	76/1

پیشنهادهات

با توجه به اینکه میزان خسارت در استانهای مختلف متفاوت است پیشنهاد می شود استانها بر اساس ضریب خسارت به سه گروه خسارت بالا ، متوسط و پایین تقسیم بندی شدند و برای هرگروه حق بیمه متناسب با میزان خسارت تعیین گردید.

- ارائه خدمات دامپزشکی با توجه به اینکه افزایش خدمات دامپزشکی می تواند موجب کاهش هزینه دامداریها ، افزایش تولید و بهره وری واحدها و کاهش تلفات شود و در نهایت به سود بیمه گر و بیمه گذار بیانجامد لذا پیشنهاد می شود در صورت تمایل دامدار ، بیمه خدمات دامپزشکی با دریافت حق بیمه ای ویژه ای به خدمات بیمه ای اضافه شود.

- با توجه به تقاضای دامداران دسته بندی دامها بر اساس ارزش گاوها صورت گیرد .
تسهیل روند غرامت پرداختی و برآورد سالیانه آن با تعیین نوع و میزان خطر و همچنین افزایش سرعت در پرداخت غرامت

- افزایش غرامت پرداختی و تعیین نوع و میزان بروز خطر در هر منطقه جغرافیایی به نحوی که میزان و نوع و سقف پرداخت خسارت در مناطق مختلف متفاوت باشد و یک نسخه یکسان برای کل کشور پیچیده نشود.

- کاهش هزینه ها و حق بیمه و همچنین تسهیل در نحوه عقد قرارداد بین بیمه و دامدار بطوریکه دامدار مجبور به پرداخت هزینه زیادی نشود.

- اطلاع رسانی بیشتر در خصوص نقش بیمه و اهمیت بیمه و تشویق دامداران به بیمه نمودن گاوهای خود و دادن اطمینان خاطر به آنان

- با توجه به اینکه میزان خسارت در استان های مختلف متفاوت است پیشنهاد می شود استانها بر اساس ضریب خسارت به سه گروه خسارت بالا ، متوسط و پایین تقسیم بندی شدند و برای هر گروه حق بیمه متناسب با میزان خسارت تعیین گردید .

- انعطاف بخشیدن به حق بیمه از طریق متغییر کردن حق بیمه دریافتی و غرامت پرداختی-با توجه به اینکه میزان حق بیمه و غرامت پرداختی در حال حاضر یکسان است ،میتوان از طریق مرتبط ساختن غرامت پرداختی با ارزش بازاری دام ،حق بیمه های متفاوتی بابت میزان غرامت تعیین کرد و برای دامداران امکان انتخاب برنامه های بیمه متفاوتی فراهم ساخت.

- افزایش استاندارد مراقبت های بهداشتی در زمینه تولید مثل و افزایش حق بیمه برخی بیماری های که خسارت بالایی دارند .با توجه به اینکه در حال حاضر احتمال وقوع عوامل خطر متفاوت است .

- ارائه بیمه خدمات دامپزشکی با توجه به اینکه خدمات دامپزشکی می تواند موجب کاهش هزینه دامداریها ،افزایش تولید و بهره وری واحد ها و کاهش تلفات شود و در نهایت به سود بیمه گر و بیمه گذار بیانجامد ،لذا پیشنهاد می شود در صورت تمایل دامدار ،بیمه خدمات دامپزشکی با دریافت حق بیمه ای ویژه به خدمات بیمه ای اضافه شود .

- تدوین برنامه تخفیف برای دامدارانی که نسبت به دوره قبل ضریب خسارت خود را کاهش داده اند .

پنجمین کنفرانس دوسالانه اقتصاد کشاورزی ایران
۷ تا ۹ شهریور ۱۳۸۴ (دانشگاه سیستان و بلوچستان-زاهدان)

Archive of SID

منابع :

1- آشنایی با بیمه محصولات کشاورزی ، 1383 ، بیستمین سالگرد تاسیس صندوق بیمه محصولات کشاورزی .

2- نجفی ، بهاءالدین ، 1383 ، بررسی بیمه دام صنعتی در ایران ، فصلنامه پژوهشی بیمه و کشاورزی ، سال اول شماره اول .

3- سایت بیمه محصولات کشاورزی www.insurance

4- کویاما، ی. 1991، بیمه دام در ژاپن، از مجموعه مقالات سمینار بیمه کشاورزی آسیا (APO)، ترجمه محسن حکیمی. مرکز مطالعات برنامه ریزی و اقتصاد کشاورزی وزارت کشاورزی

5- معاونت امور دام وزارت جهاد کشاورزی کشور ، 1378 ، آمار دامهای استانهای خراسان اردبیل اصفهان و کرمانشاه

6- اساسنامه صندوق بیمه محصولات کشاورزی مصوبه 1363 مجلس شورای اسلامی

7- بررسی برنامه سوم بیمه محصولات کشاورزی، 1380 ، گزارش شماره 1 مهند سین مشاور ایران

8- گزارش کارنامه های عملکرد صندوق بیمه محصولات کشاورزی سالهای 63 تا 1374

9- ترکمانی، ج وم قربانی، 1378 ، عوامل موثر بر تقاضای بیمه محصولات کشاورزی- مجله علوم کشاورزی ایران ش 2 صفحات 240 - 233

10- نجفی، بوم. احمد پور برازجانی (1380) ، ارزیابی عملکرد بیمه محصولات کشاورزی ، فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه . شماره 79: 35-107

11-Ashan. S ,M.Ali and N. Kurian 1987,Toward a theory of Agricultral insurance, Amer J.Agric. Econ.69(3) 520-529.

12--Coffe.B.K.C.R Dillon.J.R Skees.andJ.D.Anderson.(2001) ,production

Slected Paper submission.2001 AAEA Meeting.chicago.IL.

13-Dairy Insurance plans, 2002 , nova scotia , Canada ,
www.gov.ns.ca.

14-Dairy cattle Insurance,2002, Department of forest Resource and agri food , Government of Newfound land and labrator .

15 Fleisher,B, 1990, Agricultural Risk Management, Lynne Rienner Publishers, LONDON, UK.

- 16-Miranda .P.M .Meuwissen and Ruud B..M.HUIRNE.(1998),Annual Meeting, August 2-5, 1998, Salt Lake City. Utah.
- 17-Risk Management Agency, 2004, A History of the crop Insurance Program , [www. RMA](http://www.RMAonline.com) online. Com
- 18- Risk Management Agency Strategic Plan , 2000 , USDA.
- 19- Sa rris, (2002), Developing country agricultural producers: theory and application to cocoa in Ghana ., "word bank policy research working paper 2887.
- 20-skees .J. R. and A . Enkh –Amgalan (2002), Feasibility of live stock insurance in Mongolia", word bank policy Research working paper 2886.

Archive of SID